

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
del 13 de juny de 2019 a Lleida

Dia: 13 de juny de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Carrer del Corregidor Escofet, 53 - 25005 Lleida

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(15')
2. Debat en grups (2 grups) (2h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (15')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió el Director dels Serveis Territorials de Lleida Carles Vega, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament la representant de la Direcció de Participació Ciutadana, la Sra. Isabel Altemir, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en tres grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats per la moderadora es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la

cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 39 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
Agència de Salut Pública de Catalunya
Alessa
AMPA CEIP Maria-Mercè Marçal
AMPA Escola Els Planells
AMPA Escola Espiga (2)
AMPA Escola Frederic Godàs
AMPA Escola Ignasi Peraire
AMPA Escola Joan Maragall
AMPA Escola Joaquim Palacin (2)
AMPA Escola Joc de la Bola
AMPA Escola Marinada
AMPA Escola Pràctiques I
AMPA Escola Pràctiques II (3)
AMPA Escola Teresa Bergadà
AMPA Valeri Serra
Celíacs Catalunya-Delegació Lleida (2)
CELMIRANDA SLU (2)
Escola Alba
Escola Àngel Guimerà de Tàrrrega (2)
Escola Camps Elisis
Escola La Mitjana (2)
Escola Mont-roig
Escola Països Catalans
Escola Pardinyes
Escola Set Focs de Bellaguarda
FaPaC
Nutricionista empresa autònoma
Plataforma Menjadors AMPA Escola Alba
Plataforma Menjadors Ponent / Pirineus
QUALIA
Servei Protecció Salut-ASPCAT
USTEC·STECs (IAC)

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	- Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: · Hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació i la higiene. · Hàbits d'alimentació saludable. · Aprenentatge de valors. · Aprenentatge relacionat amb el reciclatge i el no malbaratament del menjar. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió (per ex. decidir en relació a la pròpia alimentació).
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	- Assenyalen que l'espai de lleure ha d'estar organitzat, però s'aporten diferents matisos o visions: · Alguns aposten més per la proposta d'activitats diverses, mentre que altres consideren que s'han d'alternar o combinar amb lloc lliure i espais de relaxació. · En relació als tipus d'activitats consideren que s'ha de tenir en compte que no impliquin un alt nivell de concentració o d'activació per tal que es pugui continuar l'activitat lectiva amb més normalitat després. · En algun cas es comenta que en les escoles d'alta complexitat les activitats extraescolars generen diferències educatives, en aquests casos hauria d'anar acompanyat d'altres models de beques. - Es comenta la proposta de la Plataforma "Volem jornada contínua a Catalunya" de fer activitat lectiva de 9h a 14h i que l'espai de lleure sigui opcional després de menjar, però la proposta crea dissensos en el grup.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	- Consideren que s'han de posar els recursos perquè l'alumnat amb necessitats educatives especials pugui gaudir l'espai de migdia i poder així complir amb el decret d'escola inclusiva.

Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu	- Destaquen que és necessària la integració entre el projecte educatiu de centre i l'espai de migdia. Per millorar l'actual situació. En aquest àmbit proposen: · Integrar el projecte de migdia dins del projecte educatiu, que hi hagi continuïtat entre els objectius o continguts curriculars, la perspectiva pedagògica i els valors de l'escola.· Gaudir de la mateixa assegurança del temps lectiu. - Per donar coherència i continuïtat a l'espai de migdia assenyalen la necessitat de la implicació de la direcció i d'espais de coordinació i comunicació entre els diferents agents implicats. En aquest sentit, consideren que un dels elements a fomentar és la figura del coordinador/a de l'espai de menjador i el coordinador/a de lleure.

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	- En relació al tipus o procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: · Aliments i menús de qualitat i saludables. · Aliments de proximitat. · Aliments de temporada, producte fresc. - Subratllen la importància de l'alimentació sostenible, casolana, variada i equilibrada. - Respecte als productes ecològics hi ha diverses opinions. En general prioritzen la proximitat a què sigui ecològic i alguns consideren que no està demostrat que els productes ecològics aportin més nutrients o compleixin adequadament els estàndards de seguretat alimentària.
Resposta a les necessitats específiques	- Estan d'acord en donar resposta a necessitats específiques, ja sigui per motius de salut (intoleràncies, etc.), o motius religiosos. En relació a les opcions personals (vegetarianisme i veganisme) hi ha dissens, però coincideixen que es poden buscar estratègies sense haver de fer un menú específic. - En el cas de menús específics per motius de salut cal assegurar la no presència de traces i l'ús adequat dels utensilis de cuina. - Consideren que s'ha de treballar perquè hi hagi la màxima equivalència entre el menú basal i els específics (per exemple: postres similars sense gluten). Emfasitzen que cal que els menús específics siguin també variats, equilibrats i s'introdueixin variacions per les diferents necessitats específiques, defugint oferir un únic menú que cobreixi totes les necessitats i que difícilment serà equilibrat.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	- En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: · Menjar de qualitat. · L'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Formació del monitoratge. · Projecte educatiu i de lleure a l'espai de migdia. · Gestió sostenible, promovent el reciclatge i estratègies per reduir el malbaratament de recursos.
Cuina pròpia	- Valoren positivament disposar de cuina pròpia, sempre que sigui factible, perquè ho associen a productes de més qualitat i alimentació més saludable.
Accessibilitat al servei/beques	- En relació a la universalitat de l'espai: · Hi ha consens en que ha de ser un servei gratuït i universal per tot l'alumnat. · Pel que fa a l'obligatorietat hi ha dissens. - Com alternativa a la gratuïtat, assenyalen que cal revisar els criteris de les beques, tenint en compte: · Proximitat o quilometratge des del domicili, no només si pertanyen al municipi o terme municipal. · En algun cas es comenta que s'hauria de revisar l'ús que fa la família de la beca o nombre de dies que l'aprofita. · Apunten que les beques sovint són insuficients, especialment les que no cobreixen el 100%. - Quant a la gestió de les beques i el sistema de pagament proposen: · Que cobreixi tot el curs escolar. · La puntualitat en el cobrament o que l'abonament es faci directament a l'entitat gestora. · Agilitat o flexibilitat per sol·licitar beques al setembre o a meitat de curs per necessitats sobrevingudes o nouvinguts.

Espai físic	- Defensen que els menjadors han de complir una sèrie de criteris: · Ser de dimensions petites o disposar de diversos espais més reduïts, per tal que sigui més familiar. · Disposar d'espais separats per infantil i primària. · Alguns consideren que s'ha de preveure espais per a les activitats de lleure pels dies de pluja.
Perfil del personal educador i ràtios	- Quant a la formació del personal educador, es posen de manifest diferents idees: · Formació pedagògica per prevenir i resoldre els conflictes i saber gestionar emocions. · Formació en el lleure per esdevenir un dinamitzador de l'espai de lleure. · Formació per atendre a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Formació en temes de salut: primers auxilis, atenció a al·lèrgies o intoleràncies, identificació de trastorns de la conducta alimentària. · Aposten per una formació continuada o reciclatge continu i alguns proposen un cicle formatiu específic per les noves generacions de monitoratge, preveient fórmules per formar a les persones que ja hi estan treballant. - En aquest sentit, consideren que també cal millorar les condicions econòmiques i l'estabilitat laboral d'aquests professionals. - En relació a les ràtios del personal educador, alguns especifiquen ràtios concretes: 1:10 a infantil, primer i segon de primària, 1:15 per 3r fins a 6è de primària. - En altres casos no s'especifiquen ràtios concretes, però es fan consideracions: · Establiment de les ràtios tenint compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials. · Tenir en compte la grandària de l'escola. Per escoles petites o rurals s'hauria d'establir criteris específics, per exemple un mínim de dos monitors. · Tenir en compte el tipus d'activitats o el nombre o característiques dels espais.

Intervenció/Rol dels agents	- De forma unànime els participants coincideixen que sempre que sigui factible prefereixen que la gestió de l'espai de migdia es faci des de l'escola o des de l'AMPA, i en cas que no sigui possible que tinguin poder de decisió en els criteris o característiques del proveïdor. - Demanen la implicació a l'espai de migdia de tots els agents de la comunitat educativa, i emfasitzen la de l'equip directiu. - Assenyalen que la coordinació entre tots els agents és necessària i que tots han de compartir el projecte educatiu de l'espai de migdia. Destaquen en especial la rellevància de la coordinació entre personal educador i professorat. - Reivindiquen que el centre tingui el poder de decidir el model de gestió que més s'ajusta a les pròpies característiques. - En relació al model de contractació aposten per un model que afavoreixi la gestió de proximitat, que beneficiï a la petita empresa, a l'empresa local i a les empreses d'economia social perquè generalment ofereixen més qualitat i la supervisió és més fàcil i àgil. - En el cas de les escoles rurals, de municipis petits i dispersos, es posa de manifest la dificultat de trobar varietat de proveïdors que vulguin oferir un servei de qualitat. En aquest sentit posen l'accent en la necessitat d'oferir a les famílies l'espai de migdia per la pròpia subsistència de les escoles rurals. Assenyalen que s'han de buscar mecanismes o regulacions que s'adeqüin a la gestió de les escoles rurals i d'ubicació dispersa: ràtios específiques, flexibilitat en el preu màxim tenint en compte els desplaçaments en temes de logística, fomentar que es puguin agrupar diverses escoles petites. - Afirmen que el model de gestió ha de preveure recursos per fer el seguiment o supervisió del servei i aplicar sancions per incompliments o servei inadequat. Posen èmfasi que no només es controli la seguretat alimentària sinó també la textura o sabor dels aliments. - Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, en temes com: · La titulació o formació del personal educador de l'espai de migdia i dels vetlladors. · Les ràtios del personal educador i vetlladors.

	· L'alimentació. Posen èmfasi en el fet que ha d'establir uns criteris d'obligat compliment pel menú basal però també pels menús que donen resposta a necessitats específiques, tenint en compte les recomanacions actuals d'alimentació saludable.· Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu del centre.· Manteniment dels equipaments de les cuines, establint qui assumeix les reparacions en els electrodomèstics.· Revisió del preu per actualitzar-lo i oferir flexibilitat.· Establir un marc legal pels diferents models de gestió actuals. - Altres àmbits en què també alguns participants atorguen un paper a l'administració fan referència a: · Gestió directa de l'espai de migdia per part del Departament d'Educació amb personal funcionari.· Finançament del servei. Per alguns participants hauria de ser en la seva totalitat, per altres hauria de finançar els recursos educatius i les activitats que es realitzen.

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ

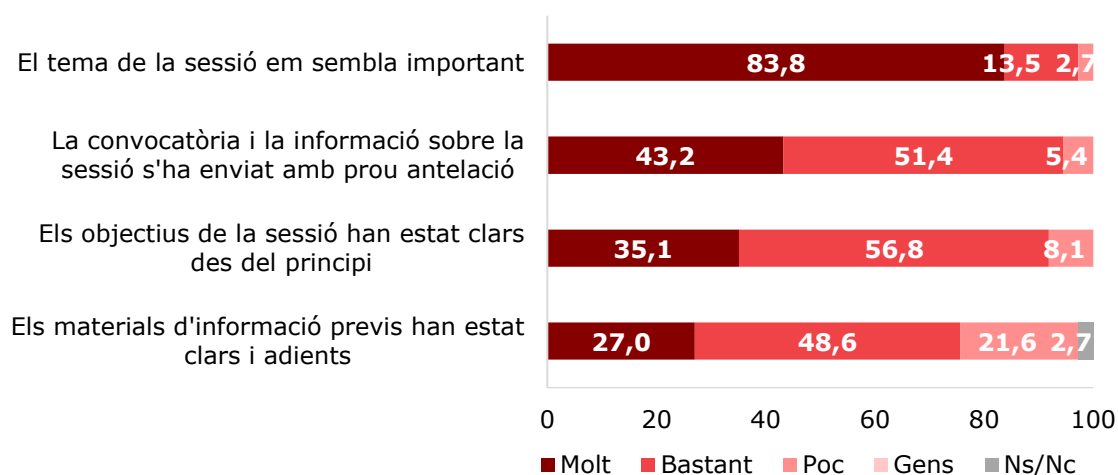
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 13 de juny a Lleida. Varen respondre l'enquesta 37 dels 39 assistents a la sessió de Lleida.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. L'aspecte més ben valorat és la importància del tema de la sessió (el 83,8% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat i només 1 opina que el tema de la sessió és poc important). En segon lloc se situa, l'enviament de la convocatòria amb prou antelació i la claredat dels objectius de la sessió des del principi.

La claredat i l'adequació dels materials d'informació previs és l'aspecte que presenta un percentatge superior de respostes negatives (8 participants, 21,6%, es mostren en desacord).

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

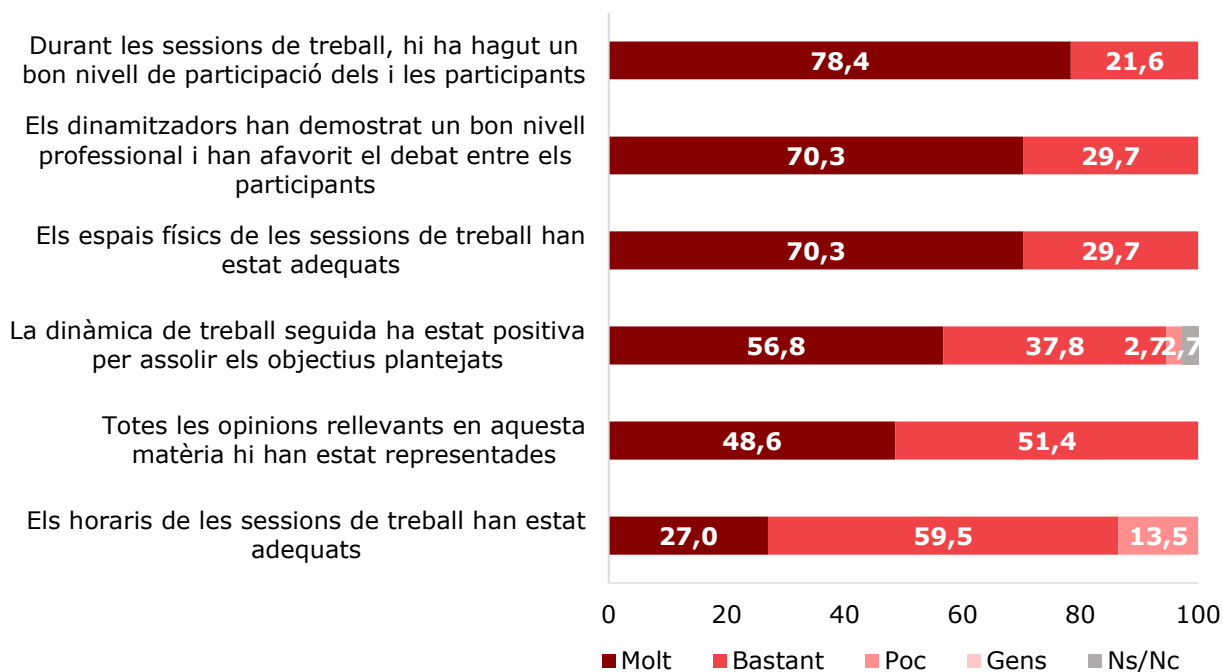
Base: 37 participants

La valoració relativa a l'execució de les sessions és molt bona pel que fa al bon nivell de participació, la professionalitat de les dinamitzadores i l'adequació dels espais físics.

També perceben de manera positiva la dinàmica de treball seguida per assolir els objectius, excepte 1 persona que es mostra poc d'acord, i la representació de totes les opinions.

L'adequació dels horaris és l'aspecte en què tot i que la majoria dels participants estan bastant satisfets (86,5%), hi ha alguns assistents que mostren el seu desacord (13,5%; 5 participants).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

Base: 37 participants

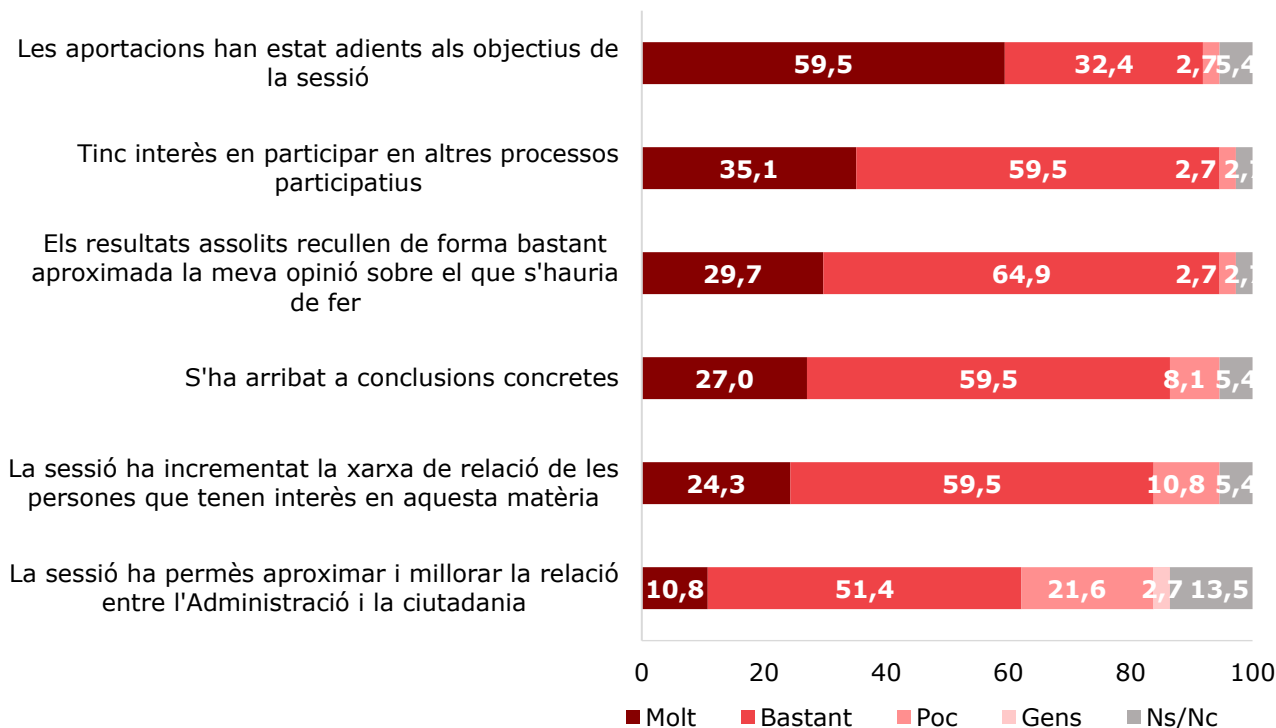
Pel que fa a les expectatives, l'aspecte més valorat fa referència a què les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

Els participants també mostren una opinió bastant positiva sobre el seu interès a participar en altres processos participatius i sobre el fet que els resultats recullin la pròpia opinió.

Pel que fa a les expectatives d'arribar a conclusions concretes o incrementar la xarxa de relació entre persones interessades en el tema, l'opinió majoritària és estar d'acord amb què s'han assolit aquestes fites, tot i que 3 (8,1%) i 4 participants (10,8%), respectivament, es mostren en desacord.

L'aproximació i millora de la relació entre Administració i la ciutadania s'ha acomplert pel 62,2% (23 participants), mentre que el 24,3% (9 participants) està poc satisfet.

Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió (% acord)

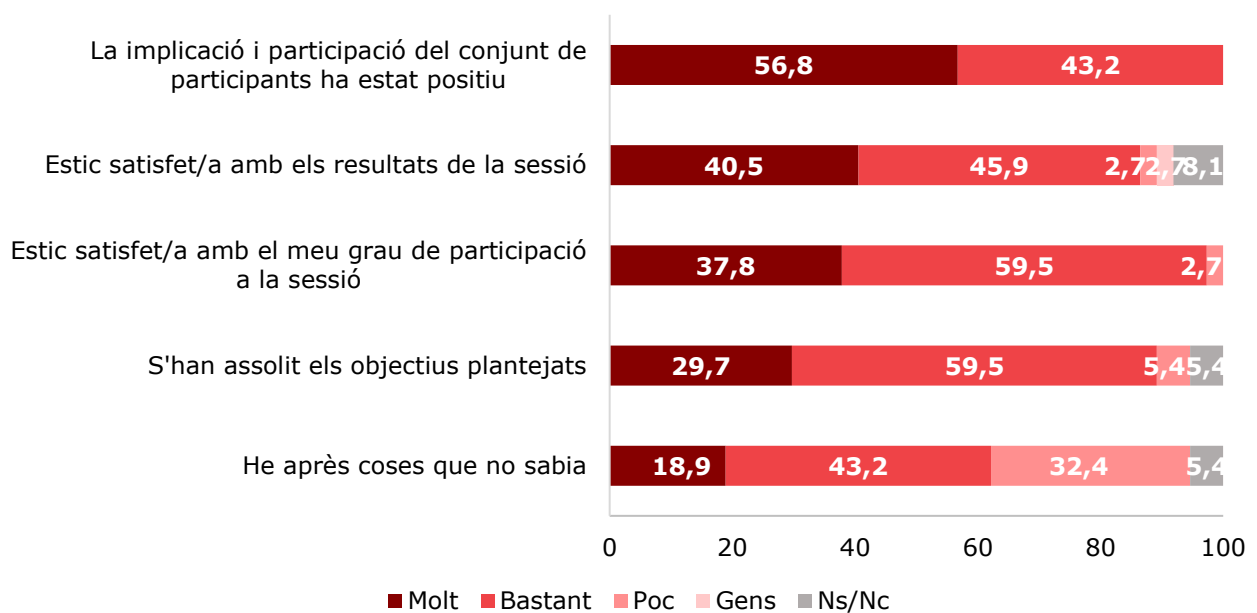

Base: 37 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants. Addicionalment, la majoria d'assistents està molt o bastant d'acord amb aspectes relatius a la satisfacció amb els resultats de la sessió o el grau de participació propi, així com amb el fet d'haver assolit els objectius plantejats.

Per últim, més de la meitat dels assistents (23 participants; 62,2%) considera haver adquirit nous coneixements, tot i que aproximadament un terç es mostra en desacord amb aquesta afirmació (12 participants; 32,4%).

Valoració general (% acord)

Base: 37 participants